

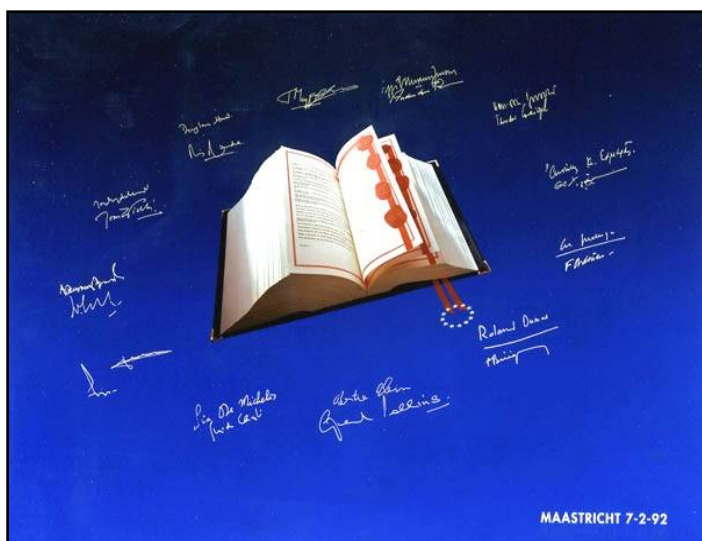
LISABONSKÁ SMLOUVA A ČESKÁ REPUBLIKA

Česká republika a ratifikace Lisabonské smlouvy, to byly v roce 2009 věci a pojmy, které výrazně hýbaly nejen naší vlastí, ale i celou Evropskou unií. Vzhledem k závažnosti této problematiky měl kronikář za to, že je potřebné věnovat procesu schvalování Lisabonské smlouvy v České republice samostatnou kapitolu i v kronice Kolína. Kapitola začíná stručným popisem historie vzniku Lisabonské smlouvy, vrací se i do loňského roku 2008, kdy se její problematikou poprvé zabýval Ústavní soud ČR a pokračuje chronologickým výčtem událostí letošního roku, které byly s ratifikací Lisabonské smlouvy spojeny, až ke konečnému podpisu prezidenta republiky. Na konci je připojen projev předsedy vlády Mirka Topolánka ze dne 6. května, kterým v Senátu PČR uváděl Lisabonskou smlouvu k projednání a následnému schválení. Kronikář se v tomto případě domnívá, ba je přesvědčen, že tehdejší premiérův projev je jedním z nejobektivnějších výkladů, co to vlastně Lisabonská smlouva je a co bez emocí a fantazírování přinese naší republice. Místy do textu vložené názory a komentáře kronikáře, jsou samozřejmě jen toliko jeho subjektivními stanovisky.

Lisabonská smlouva (též Reformní smlouva) je mezinárodní smlouva, jejímž cílem je především reformovat instituce Evropské unie a její fungování, byla podepsána 13. prosince 2007 v Lisabonu, ratifikována 3. listopadu 2009 a v platnost vstoupila 1. prosince 2009.

Po neúspěchu Smlouvy o Ústavě pro Evropu (Ústavy Evropské unie), odmítnuté referendy v Nizozemsku a Francii v roce 2005, má podle názoru příznivců prohlubování evropské integrace právě Lisabonská smlouva zajistit efektivní fungování Evropské unie do budoucna. Smlouva byla ratifikována všemi členskými státy Evropské unie a 1. prosince 2009 nabyla platnost, tedy první den měsíce následujícího po tom, co Česká republika uložila svou ratifikaci v Římě, k čemuž došlo dne 13. listopadu 2009. Na rozdíl od Smlouvy o Ústavě pro Evropu, která měla dosavadní smlouvy (Římskou a Maastrichtskou) nahradit, má Lisabonská smlouva předchozí dokumenty změnit, přesto je však v této, pozměněné podobě, ponechat dále v platnosti. Mnoho změn obsažených v neúspěšné Smlouvě o Ústavě pro Evropu však Lisabonská smlouva přejímá. Zásady

Lisabonské smlouvy Evropské unie byly vypracovány v bilaterálních jednáních během německého předsednictví EU v první polovině 2007, definitivně dohodnuty a schváleny na zasedání Evropské rady v Bruselu 21. až 22. června 2007, prodlouženého do ranních hodin soboty 23. června. Evropská rada

dále udělila mandát mezivládní konferenci k vypracování Lisabonské smlouvy, která měla být ratifikována do poloviny roku 2009. Komplikované bylo referendum v Irsku, kde Irové v prvním referendu, které se konalo 12. června 2008, Lisabonskou smlouvu odmítli. Irsko následně získalo od Evropské unie záruky a vypsalo referendum druhé, a to 2. října 2009. V tomto druhém referendu již Irové více než 2/3 hlasů Lisabonskou smlouvu schválili. Lisabonská smlouva je předmětem časté kritiky, zejména v souvislosti s tím, že pokračuje v nastoleném trendu dalšího prohlubování integrace, přičemž např. dále omezuje v některých oblastech možnost států vetovat rozhodnutí v Radě Evropské unie.

Ve středu 26. listopadu 2008 Ústavní soud rozhodl, že Lisabonská smlouva je v souladu s ústavním pořádkem ČR. Soud však neposuzoval dokument jako celek, ale pouze části, proti nimž byla vznesena námitka Senátem ČR. Existuje tak možnost, že se Lisabonská smlouva k Ústavnímu soudu vrátí. Ústavní soud vynesl své rozhodnutí až po době sedmi měsíců, kdy se Lisabonskou smlouvou zabýval. Z rozhodnutí vyplynulo, že

části Lisabonské smlouvy, proti nimž byla vznesena námitka Senátem, jsou v souladu s Ústavou a ratifikační proces tedy v ČR může pokračovat. Z výroku soudu vyplývá, že dokument neoslabil svrchovanost země. Ústavní soud konstatoval, že přenesení kompetencí národních vlád na evropské orgány je podmíněné a platí pouze tehdy, pokud tím nejsou ohrožena práva členských států. V obecné části svého zdůvodnění, soud zdůraznil pozitivní přínos evropské integrace a to, že Lisabonská smlouva nemění základní

směřování Evropské unie. Lisabonská smlouva dále nebrání členským státům u Unie vystoupit, což je nesporné potvrzení suverenity členských států. Soud také rozhodl, že Listina základních práv Evropské unie, která se díky Lisabonské smlouvě stane právně závaznou pro členské státy, není v rozporu s Ústavou České

republiky. Ústavní soud však neposuzoval Lisabonskou smlouvu jako celek a vyjádřil se jen k částem, k nimž se vztahovaly pochybnosti o slučitelnosti s Ústavou. Znamená to, že skupina poslanců, senátorů a prezident může podat návrh na posouzení jiné části smlouvy. Ústavní soud své rozhodnutí zdůvodnil tím, že pokud by dokument zkoumal jako celek, upřel by právo na podání návrhu dalším orgánům a ústavním činitelům, kteří tuto možnost mají ze zákona a ještě ji nemohli využít.

Ve středu 18. února 2009 schválila Poslanecká sněmovna PČR Lisabonskou smlouvu, která má reformovat fungování Evropské unie, rozšířené na počet 27 států. Pro přijetí tohoto dokumentu hlasovalo 125 ze 197 přítomných poslanců, proti bylo 61 poslanců. K přijetí, schválení, bylo potřeba 120 hlasů. Ratifikace smlouvy v České republice skončí tehdy, až ji schválí i Senát a podepíše prezident.

Ve středu 6. května schválil Senát Parlamentu ČR po mnohahodinovém projednávání Lisabonskou smlouvu. Pro přijetí hlasovalo 54 senátorů ze 79 přítomných. Dokument, který má reformovat současnou podobu Evropské unie, nyní dostane k podpisu prezident Václav Klaus. Pro schválení dokumentu hlasovalo celkem 54 senátorů, proti pak celkem 20 senátorů. Senátor za ODS Jiří Oberfalzer ještě před hlasováním oznámil, že spolu s kolegy vypracuje stížnost k Ústavnímu soudu, aby posoudil, zda dokument není

protiústavní. Poslední otázkou v ratifikačním procesu zůstává, kdy smlouvu podepíše prezident Václav Klaus. Ten již dříve uvedl, že Lisabonskou smlouvu podepíše až poté, co jí dají souhlas Irové v plebiscitu. Schválení smlouvy okamžitě uvítal předseda Evropské komise José Manuel Barroso a dodal, že věří v brzký podpis prezidenta Klause.

Před senátory vystoupil i odcházející premiér Mirek Topolánek, který upozornil, že nepřijetí smlouvy by po nedávném pádu vlády bylo další ostudou České republiky. Nejprve ale senátoři schválili zavedení takzvaného vázaného mandátu, který upravuje převod

kompetencí z vlády na unijní úroveň. Kabinet tak v budoucnu nebude moci převádět kompetence z republikové na unijní úroveň bez souhlasu obou komor parlamentu. *Foto v odstavci: premier Mirek Topolánek zdůvodňuje před Senátem Lisabonskou smlouvu.*

Podle slov tajemníka prezidenta ČR, Ladislava Jakla z neděle 10. května, znamená schválení Lisabonské smlouvy Parlamentem ČR, toliko vyjádření jakéhosi předběžného souhlasu. Teprve až podpis prezidenta je vlastní ratifikací smlouvy (sic!). Jakl dále uvedl, že Lisabonskou smlouvou zaniká Česká republika jako samostatný stát, stejně tak, jako zaniká i Evropská unie jako mezinárodní organizace a stává se tak novým státním útvarem (sic!). To je ale trouba!

Hned několik členských států Evropské unie kritizovalo ve čtvrtek 17. září na summitu v Bruselu Českou republiku za protahování ratifikace lisabonské smlouvy. Kritiku připustil i premiér Jan Fischer. „Je samozřejmě fakt, že řada státníků nebo šéfů vlád vnímá ten průběh ratifikačního procesu v České republice s jistou nervozitou. A ta nervozita nepochybně bude sílit s tím, jak se bude blížit říjnová rada, která se těm institucionálním otázkám bude věnovat,“ prohlásil po skončení čtvrtletního jednání český ministerský předseda Jan Fischer. "Musím potvrdit, že byla velmi silná vyjádření některých premiérů, hlavně velkých států, že kdyby po pozitivním výsledku referenda v Irsku měl někdo snahu brzdit státy Evropské unie při aplikování lisabonské smlouvy, tak bude poškozovat vlastní národní zájmy. Myslím, že toto stanovisko bylo velmi silné," řekl slovenský premiér Robert Fico.

V úterý 29. září podala skupina senátorů Občanské demokratické strany novou stížnost na Lisabonskou smlouvu, která vzbudila nevoli předsedů velkých tuzemských stran a též vzbuzuje nervozitu i v Evropské unii. Ústavní soud slíbil, že stížnost projedná přednostně. V již zveřejněné stížnosti skupina senátorů výslovně zpochybnila soulad Lisabonské smlouvy jako celku s Ústavou České republiky. Pochybnosti mají i pro soulad předchozích smluv, tedy Maastrichtské a Římské s naší ústavou. Senátoři také zpochybňují jednotlivá ustanovení Lisabonské smlouvy, která podle nich tuneluje předchozí smlouvy. Je extrémně nepřehledná a nesrozumitelná. A ač zásadně mění až 90 % ustanovení předchozích smluv a tím pádem i uspořádání Evropské unie, je formálně

pouhou jejich novelizací. Takový postup odporuje principu právního státu, argumentují senátoři a odkazují se na dřívější rozhodnutí Ústavního soudu, který zakázal tzv. přílepkový zákon. Senátoři dále např. namítali, že v Lisabonské smlouvě může dodatečně dojít k úpravám, jak se i praví ve znění, které je nyní k dispozici. Z toho

vyplývá, že hlavy států a vlád v Lisabonu podepisovaly ne smlouvu, ale pouhý polotovár, dodatečně opravovaný za pochodu. I to odporuje principu právního státu. Společná obrana Evropské unie, kterou Lisabonská smlouva požaduje, odporuje principu svrchovanosti. Česká republika nesmí přenášet pravomoci, které jsou zásadní pro zachování existence státu. Speciálně to platí pro obranu. Navíc by se společná obrana vylučovala s existencí NATO. Lisabonská smlouva omezuje možnost vystoupit z Unie. Foto v odstavci: kancléř SRN, Konrád Adenauer, podepisuje 25. března 1957 Římské smlouvy.

Ve čtvrtek 8. října vytvořil prezident Václav Klaus další překážku ratifikace Lisabonské smlouvy. S Klausem ve čtvrtek odpoledne telefonicky mluvil švédský premiér a předseda Evropské rady Fredrik Reinfeldt, ten také Klausův požadavek zveřejnil. Prezident Václav Klaus na páteční tiskové konferenci osvětlil důvody, které jej vedou k oddalování ratifikace Lisabonské smlouvy. Podle Klause si ČR před ratifikací smlouvy musí vyjednat výjimku, která by zajistila, že nemůže dojít k prolomení tzv. Benešových dekretů. Premiér Jan Fischer tuto obavu nesdílí a nepotvrzuje ji podle něj ani dostupně

právní analýzy. Výjimku je podle Klause možné doplnit ke smlouvě velmi rychle, byť i prezident přiznal, že by šlo o nestandardní postup.

V úterý 13. října řekl předseda ODS Mirek Topolánek, že Václav Klaus Lisabonskou smlouvu nakonec podepíše. Za jeho otálení jej však kritizoval a řekl, že kdyby prezident opravdu chtěl smlouvu v této situaci nepodepsat a byl opravdu velkým politikem, lze si představit, že tak udělá, tedy smlouvu nepodepíše, následně abdikuje a vstoupí s nějakým stávajícím nebo novým subjektem zpátky do politiky a půjde do voleb. Mirek Topolánek si však nemyslí, že otálením s podpisem unijní smlouvy jde prezidentovi o národní zájmy. Václav Klaus by podle něj chtěl budovat semiprezidentský systém (poloprezidentský systém), jaký je např. v Polsku nebo ve Francii.

Poloprezidentský systém

Prezident je v poloprezidentském systému volen přímo lidem v dvoukolové většinové volbě. O moc se dělí s vládou. Prezident po konzultaci s premiérem může kdykoliv rozpustit parlament. Prezidentská rozhodnutí jsou spolupodepisována premiérem. Vláda je jmenována prezidentem, žádá o důvěru parlament.

Poloprezidentský systém je například v Rusku, Pákistánu, na Ukrajině, ve Francii nebo v Egyptě.

Prezidentský systém je například ve Spojených státech. Česká republika je země s parlamentním systémem.

Situace ve čtvrtek 15. října – Kabinet premiéra Jana Fischera má za to, že Lisabonská smlouva je v souladu s českým ústavním pořádkem a stížnost senátorů je neopodstatněná. Vláda se na stanovisku shodla ve čtvrtek na mimořádné schůzi. O vyjádření požádal ministry Ústavní soud, který bude 27. října stížnost projednávat. Kabinet usnesení přijal jednomyslně a pověřil ministra pro evropské náležitosti Štefana Füleho, aby vládu u jednání soudu zastupoval. Ministři ve svém vyjádření upozornili, že Ústavní soud se již jednou Lisabonskou smlouvou zabýval a neshledal kolizi s českým právem. Své vyjádření Ústavnímu soudu zaslal ve čtvrtek také Senát. „Obsahem senátního vyjádření, jako účastníka řízení, je především bilance právních názorů na Lisabonskou smlouvu v průběhu jejího téměř dvouletého projednávání,“ uvedl předseda horní komory Přemysl Sobotka. Podmínkou, aby smlouva mohla vstoupit v platnost, je právě Klausův podpis. Český prezident, na jehož rozhodnutí čeká celá evropská sedmadvacítka, navíc oznámil podmínku, bez níž smlouvu neratifikuje. Chce, aby český kabinet vyjednal výjimku ohledně platnosti Listiny základních práv EU, která podle něj umožňuje prolomení tzv. Benešových dekretů. Klaus chce, aby v Česku stejně jako v Polsku či Velké Británii byly tuzemské zákony výslovně nadřazeny unijnímu právu. Bývalý prezident Václav Havel řekl, že Klaus svým postojem škodí České republice a jeho chování označil za nezodpovědné a nebezpečné. Dodal také, že Klaus zřejmě nepochopil charakter české Ústavy. Argument,

že by ratifikace Lisabonu mohla umožnit prolomení tzv. Benešových dekretů označil za zpozdilý a nepřesvědčivý. „Pan prezident měl ještě před tím, než byl zvolen, vyložit karty, aby ti, kteří jej volili, věděli, co očekávat,“ upozornil Václav Havel.

V pátek 16. října poslal prezident Václav Klaus Ústavnímu soudu své stanovisko k Lisabonské smlouvě. Udělal to poslední den lhůty pro vyjádření účastníků řízení. Po vládě a předsedech obou komor parlamentu je prezident poslední ústavní institucí, která tak učinila. Prezident v preambuli svého nynějšího vyjádření tvrdí, že Ústavní soud „rozhoduje o budoucnosti státu, za jehož suverenitu bojovaly předchozí generace v obou světových válkách, za suverenitu, o kterou nás připravila komunistická totalitní velmoc“. Klaus tak tvrdí, že Lisabonská smlouva svým obsahem vede k centralizaci rozhodování a k dalšímu oslabení pozice členských států. Podle něj představuje závazky, které „znamenají de facto vzdání se základních atributů suverénního státu“. ČR podle něho znovu řeší otázku, zda se, tentokrát dobrovolně vzdá postavení suverénního státu a předá rozhodování evropským institucím, které jsou mimo demokratickou kontrolu občanů ČR. Připomíná, že německý ústavní soud nedávno projednával kompatibilitu německé ústavy s Lisabonskou smlouvou celých deset měsíců a že závažnosti tohoto jednání odpovídal rozsah a obsah jeho rozhodnutí.

Z internetového průzkumu společnosti SANEP (Středisko analýz a empirických průzkumů s.r.o.), uveřejněného v sobotu 17. října vyplynulo, že Václav Klaus škodí zájmům České republiky v rámci Evropské unie. Minula tak většina dotázaných a tak celkový počet lidí, kteří se domnívají, že prezident Václav Klaus svým skeptickým postojem vůči Lisabonské smlouvě poškozuje postavení naší republiky, narůstá. Za poslední dva týdny, během nichž se vyjednává o Klausově námitce vůči Lisabonu, se jejich řady rozšířily o 14 procent. Že prezident Klaus oddalováním svého podpisu pod Lisabon poškozuje postavení zájmy Čechů v rámci Evropské unie, si myslí 58 procent respondentů, zatímco na počátku října si to myslelo jen 44 procent dotázaných.

V pátek 23. října řekl na zasedání sněmovního výboru pro evropské záležitosti ministr Štefan Fülle, že česká výjimka z aplikace evropské listiny základních práv v Lisabonské smlouvě bude obecná. Mělo by se jednat o slova Česká republika a o čárku, která by se přidala k polské a britské výjimce. Avšak smlouva, která by měla od příštího roku platit, nebude jiná, než ta, o které hlasovala Sněmovna a Senát, zdůraznil ministr Fülle. Česká výjimka se bude ratifikovat v souvislosti s přístupovými smlouvami s Chorvatskem. Prezident Václav Klaus v pátek oznámil, že dostal od Švédska návrh, který

odpovídá jeho představě a je možné s ním pracovat. Prezident Klaus se obával dokončit ratifikaci smlouvy reformující EU, protože by podle něho mohly být prolomeny Benešovy dekrety. To by podle prezidenta mohlo otevřít cestu k uplatňování majetkových nároků sudetských Němců vystěhovaných po druhé světové válce právě na základě Benešových dekretů z tehdejšího Československa. Václav Klaus proto požaduje, aby si Česká republika dojednala výjimku z listiny základních práv EU, která by se skrze smlouvu stala právně závaznou. Podobné výjimky mají Polsko a Británie. Oba státy je ale vyjednaly už dříve avšak z jiných důvodů.

Komentář kronikáře.

Václav Klaus značně rozvířil politickou situaci v republice prohlášením, že Lisabonskou smlouvu podepíše pouze v tom případě, že k ní bude připojen dodatek o jakési nepromlčitelnosti nebo nezrušitelnosti tzv. Benešových dekretů na území celé Evropské unie. Václav Klaus se totiž domnívá, že Lisabonská smlouva by prý mohla tyto dekrety prolomit. Zásadně mi vadí do nekonečna opakovaná formulace – Benešovy dekrety. Zní mi to pejorativně, minimálně proto, že se tím možná i vědomě zastírá a rozostřuje poválečná historie Československa. A to proto, že dne 5. března 1946 byly ústavním zákonem č. 57/1946 Sb. všechny dekrety prezidenta republiky vydané v rozpětí let 1940 – 1945, bylo jich více jak 140, ratihabovány, tedy dodatečně schváleny tehdeším Prozatímním národním shromážděním a staly se tak platnými zákony Československé republiky! Jinak než dekrety se totiž nedalo vládnout zemi okupované nacisty z exilu

v Londýně nebo v Moskvě. Zemi bez jakýchkoliv zvolených zastupitelských orgánů. Nešlo to prostě jinak než formou dekretů, tedy řadou nařízení hlavy státu s platností práva. Prezident Edvard Beneš dekrety zpravidla jen podepisoval. Tvořil je aparát londýnského a moskevského exilu, později pak, do vzniku Prozatímního národního shromáždění, vláda v Praze. Z důvodu pasivního přijetí Mnichovské dohody nejsem žádným velkým obdivovatelem prezidenta Edvarda Beneše, ale za jím podepsané dekrety bych jej nikdy nekritizoval a varoval bych se používat holého termínu „Benešovy dekrety“. Opakuji znovu, jsou to platné zákony Československé, dnes České republiky. Tedy formulovat by se mělo, že např. nikoliv Benešův dekret č. 16/1945 Sb., nýbrž zákon České (Československé) republiky č. 16/1945 Sb. ze dne 19. června 1945, pojednával o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. Obává-li se Václav Klaus a s jeho názorem sympatizující lidé prolomení zákonů České (Československé) republiky, vzniklých v období nebo těsně po skončení 2. světové války (Benešových dekretů), pak se také musí obávat prolomení výše zmíněného zákona o nacistických zločincích, zrádcích atd. Ad absurdum by to tedy podle našeho prezidenta mohlo znamenat, že např. bývalý státní ministr v úřadu říšského protektora, odsouzený a popravený válečný zločinec Karl Herman Frank, by byl (mohl být) z konkrétního popudu jednotlivce nebo nějaké organizace rehabilitován a prohlášen za nevinnou oběť české

zvůle? Obdobně by tak mohlo být postupováno např. i v případě zrádce Karla Čurdy, kde by mohl být dokonce položen důraz na to, kolik lidí bylo díky jeho přiznání (zradě) gestapu zachráněno před různými perzekucemi nebo dokonce před popravou. Stejně tak by mohly být zpochybněny a následně zrušeny všechny rozsudky Mimořádných lidových soudů vzniklých podle zákona č. 16/1945 Sb. To snad Václav Klaus nemůže myslet vážně! Nicméně i pro našeho prezidenta platí právo svobody slova a myšlení a pro mě pak Voltairův citát: nesouhlasím s tím co říkáte, ale až do smrti budu hájit vaše právo to říkat. Ano, budu (měli bychom) toto právo hájit nejen v případě prezidenta, nýbrž kohokoliv a kdykoliv, samozřejmě s výjimkou řečí, názorů nebo myšlenek zločinných nebo se zločinem, či zločinnými úmysly těsně hraničících. Václav Klaus se vždy prezentoval a prezentuje jako čistě a férově jednající člověk. Pokud takovým opravdu je, tak by se v případě Lisabonské smlouvy, kterou neustále kritizuje s poukazem na tragiku jejího dopadu pro naši republiku, měl zachovat tak, jako před lety již zde zmíněný prezident Edvard Beneš. Když totiž po únorových událostech z roku 1948 nepodepsal tzv. ústavu 9. května, tak následně, 7. června 1948, z úřadu prezidenta republiky odstoupil. Václav Klaus měl nepochybně stejnou možnost.

V úterý 27. října byla zveřejněna petice třiceti osobností z kulturní a vědecké oblasti, požadující po prezidentu Václavu Klausovi, aby neotálel s podpisem Lisabonské smlouvy, anebo se vzdal úřadu. Signatáři se domnívají, že Klaus sám nemá náhradní plán pro ČR, jak v budoucnu čelit rizikům globalizace a že ohrožuje pověst země například tím, že nezachovává elementární pravidla slušnosti. Vstřícné jednání západu Evropy vůči České republice totiž není historickou samozřejmostí, zdůraznily osobnosti v otevřeném dopise Klausovi. Pod dopis se podepsala již více než stovka osobností. Mezi hlavními iniciátory jsou umělci jako Jiří Menzl, Jaroslav Hutka, Jiří Dědeček, David Koller, Svatopluk Karásek nebo hudební skladatel Zbyněk Matějů. Ze špiček české vědy svůj podpis mezi prvními připojili kantoři z Karlovy univerzity v Praze, například duchovní Tomáš Halík, Václav Hořejší, ale také z řady dalších českých univerzit i z institucí v zahraničí, mezi nimi také Erazim Kohák z univerzity v Bostonu a Marie Nilsenová z univerzity v Tilsburgu ..... „V případě, že se ratifikace Lisabonské smlouvy natolik přičí Vašemu přesvědčení, že by byl podpis této smlouvy v rozporu s Vaším svědomím, naléhavě Vás žádáme, abyste se vzdal svého úřadu,“ nabízí Klausovi např. jedno z možných řešení autoři dopisu.

Ve čtvrtek 29. října se na summitu Evropské unie v Bruselu shodli přítomné hlavy států a předsedové vlád na textu společné deklarace, která umožní České republice přistoupit k protokolu o uplatnění Listiny základních práv EU. Ta je shodná s výjimkou,

kteřou si již dřívě vyjednalo Polsko a Velká Británie. Představitelé členských států EU tak schválili českou výjimku v podobě, kterou předložilo švédské předsednictví. Podle českého premiéra Jana Fischera je prezident Václav Klaus s dojednaným textem výjimky srozuměn a souhlasí s ní. *Na fotografii v odstavci je švédský premiér a současný předseda EU, Fredrik Reinfeldt, před novináři akreditovanými v Bruselu.*

Protokol o uplatňování Listiny základních práv a svobod Evropské unie v Polsku a ve Spojeném království

Článek 1

1. Listina nerozšiřuje možnost Soudního dvora Evropské unie ani jakéhokoliv soudu Polska či Spojeného království shledat, že právní a správní předpisy, zvyklosti nebo postupy Polska či Spojeného království nejsou v souladu se základními právy, svobodami nebo zásadami, které Listina potvrzuje.
2. Zejména, a aby se předešlo jakékoliv pochybnosti, nic v hlavě IV Listiny nezakládá soudně vymahatelná práva platná v Polsku či ve Spojeném království, pokud tato práva nejsou stanovena ve vnitrostátním právu Polska či Spojeného království.

Článek 2

Tam, kde ustanovení Listiny odkazuje na vnitrostátní právní předpisy a zvyklosti, vztahuje se toto ustanovení na Polsko či Spojené království pouze v tom rozsahu, v jakém jsou práva nebo zásady v dotyčném ustanovení obsažené uznávány v právních předpisech nebo zvyklostech Polska či Spojeného království.

Organizátoři celoevropské kampaně proti Lisabonské smlouvě přinesli ve stejný den na Pražský hrad petici, která vyzývá prezidenta Václava Klause, aby smlouvu nepodepisoval, a znemožnil tak její přijetí. Petici s 20.000 podpisy předal Klausovu tajemníku Ladislavu Jaklovi představitel krajně pravicové strany Švédští demokraté Kent Ekeroth, který akci inicioval. V Bruselu pak totéž žádala malá demonstrace. Pokud Klaus Lisabon podepíše, David Cameron, jenž se zřejmě stane po očekávaném vítězství britských konzervativců ve volbách premiérem, nevypíše referendum o Lisabonské smlouvě. Jestliže by však dokument v té době ještě nevstoupil v platnost, je připraven uspořádat všelidové hlasování, v němž by byl Lisabon Brity nejspíš odmítnut.

V pátek 30. října se prezident Václav Klaus vyjádřil k výsledkům zasedání Evropské rady tak, že s uspokojením rozhodnutí bruselského summitu EU přijal. Zde byla z 29. a 30. října získána pro Českou republiku výjimka z Lisabonské smlouvy, což znamená, že pro ČR tak Listina základních práv EU nebude platit. Děkuji touto cestou všem, kteří přispěli k nalezení řešení mé podmínky: premiéru Fischerovi a české vládě na straně jedné, představitelům dvaceti šesti zemí EU na straně druhé. Stejnou výjimku si před dvěma roky vyjednali Poláci a Britové. Naši vyjednavací tutéž výjimku – navzdory usnesení tehdejší vlády – prosadit neuměli či nechtěli. Řešení, které nejvyšší představitelé států EU přijali, zásadně posiluje ochranu České republiky před možným prolomením tzv.

Benešových dekretů a snižuje riziko ohrožení právních jistot a vlastnických práv českých občanů. Neplatnost Listiny pro Českou republiku nevede ke snížení úrovně sociálních jistot našich občanů. Platnost Listiny by úroveň svobod našich občanů naopak snižovala. Ze všech těchto důvodů pokládám dosažený výsledek za maximální možný a žádné další podmínky k ratifikaci Lisabonské smlouvy vznášet nehodlám ..... Právě údajnou neplatnost listiny kritizoval ve svém vystoupení šéf ČSSD Jiří Paroubek. Straně se nelíbí, že vláda přistoupila na „jen těžko přijatelnou konstrukci vyloučení celého souboru zejména rozsáhlých sociálních práv nové generace“. Podle Paroubka tím výrazně ochudila české občany o výhody vyplývající z Charty základních práv EU.

Nesouhlasíme s kroky prezidenta!

Vyloučením Listiny základních práv nás poškodil

Zásadně nesouhlasíme s postupem prezidenta Klause, který vedl k vyjednání neplatnosti Listiny základních práv pro Českou republiku. Podle této Listiny mají občané v Evropské unii právo na zdravé životní prostředí, ochranu zdraví a právo na ochranu spotřebitele, na odborové sdružování, kolektivní vyjednávání, přístup k sociálnímu zabezpečení a sociální pomoci. Těchto občanských a sociálních práv se mohou domáhat u Evropského soudního dvora a dalších evropských institucí. To vše prezidentovi vadí. Nikoli Benešovy dekrety za něž se populisticky schoval. Prezidentu Klausovi šlo o úplné zneplatnění Listiny, která je pro něj příliš sociální.

Vyloučením Listiny základních práv z Lisabonské smlouvy poškodil Českou republiku a udělal z nás Čechů Evropany druhé kategorie.

Česká delegace sociálních demokratů ve Skupině Progresivní Aliance Socialistů & Demokratů v Evropském parlamentu

Poslanci Evropského parlamentu
Ing. Zuzana Brzobohatá
Robert Dušek
JUDr. Richard Falbr
Doc. Ing. Jiří Havel, CSc.
RNDr. Pavel Poc
Dr. Libor Rouček
MUDr. Olga Sehnalová, MBA

S&D
www.socialistsanddemocrats.eu

V úterý 3. listopadu Ústavní soud rozhodl, že Lisabonská smlouva, reformující fungování Evropské unie, je v souladu s českým ústavním řádem. Její ratifikaci v České republice tak lze dokončit. Předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský vysvětlil, že k rozhodnutí o souladu Lisabonské smlouvy a českého ústavního pořádku vedl soud závěr, že je výlučným právem parlamentu, které pravomoci přenesl na mezinárodní úroveň - a Ústavní soud jenom hlídá, zda tento přenos nepřekračuje únosnou míru. V daném případě dospěl k tomu, že k překročení této míry nedošlo. Ale i dál si Ústavní soud zachovává možnost posledního slova, chránit základní hodnoty českého ústavního systému.

Rozhodnutí Ústavního soudu bylo poslední podmínkou pro prezidentův podpis. Václavu Klausovi se kvůli výhradám k Lisabonské smlouvě podařilo prosadit pro Českou republiku výjimku z Listiny základních práv Unie. Jiné podmínky pro ratifikaci dokumentu už prý nevnese. Prezidenta Klause u soudu zastupoval advokát Aleš Pejchal. K případnému podpisu prezidenta pod Lisabonskou smlouvu podotkl, že jsou spousty smluv, které Česká republika nakonec neratifikuje, i když jsou v souladu s naším ústavním právem.

Prezident Václav Klaus v úterý 3. listopadu v 15 hod podepsal Lisabonskou smlouvu. Učinil tak poté, co Ústavní soud dopoledne rozhodl o tom, že dokument, který má reformovat instituce EU, není v rozporu s českým ústavním pořádkem. Na Klausův podpis čekala celá Evropská unie. Nyní je na premiérovi Janu Fischerovi, aby dokument kontrasignoval, a ratifikace Lisabonské smlouvy se dovrší. Předseda Evropské komise José Barroso už reagoval, že by smlouva mohla začít platit v prosinci nebo v lednu. Po dnešním podpisu prezidenta a formální kontrasignaci musí Praha dokument předat do Říma, kde se evropské smlouvy uchovávají. Smlouva nabude platnosti od počátku dalšího měsíce.

Prohlášení Václava Klause k rozhodnutí ÚS a ratifikaci Lisabonské smlouvy

1) Rozhodnutí Ústavního soudu jsem očekával a respektuji ho, i když s jeho obsahem i zdůvodněním zásadně nesouhlasím.

2) Nemohu souhlasit s jeho formou, tedy s jeho právní kvalitou. Nález Ústavního soudu není neutrální právní analýzou, ale zaujatou politickou obhajobou lisabonské smlouvy ze strany jejích stoupců. Je to vidět i na zcela neadekvátním konfrontačním způsobu zpracování i prezentace tohoto nálezu.

3) Především však nemohu souhlasit s jeho obsahem, neboť vstoupením lisabonské smlouvy v platnost, navzdory politickému názoru Ústavního soudu, Česká republika přestane být suverénním státem. Tato změna - pro dnešek i pro budoucnost - legitimizuje snahy té části naší veřejnosti, které není věc naší národní a státní existence lhostejná a která se s tímto výsledkem nechce smířovat.

4) Nemohu respektovat, aby Ústavní soud formuloval povinnost prezidenta republiky tuto (i kteroukoliv jinou) mezinárodní smlouvu ratifikovat "bez zbytečného odkladu" s odkazem na zákon o Ústavním soudu. To je zákon, který se zabývá činností Ústavního soudu, nikoli oprávněními prezidenta republiky, která jsou dána jen a jedině Ústavou.

5) Sděluji, že jsem lisabonskou smlouvu dnes v 15:00 podepsal.

Český prezident už dříve podmínil svůj podpis pod smlouvou výjimkou pro Česko z listiny základních práv EU. Tu mu slíbil evropský summit na konci minulého týdne, výjimka by měla být včleněna do textu přístupové smlouvy Chorvatska k EU.

Premiér Jan Fischer v úterý 10. listopadu potvrdil, že novým českým eurokomisařem bude Štefan Füle, dosavadní ministr pro evropské záležitosti. Předseda vlády oznámil, že na jeho nominaci se dohodla ODS a ČSSD. Štefan Fülle se narodil 24. května 1962 v Sokolově. Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy a Státní

institut mezinárodních vztahů v Moskvě. Někdejší člen Komunistické strany Československa. Působil na ministerstvu zahraničí a následně na československé a českém zastoupení při OSN. Byl velvyslancem v Litvě a Velké Británii a vedl českou misi při NATO. V kabinetu premiéra Jana

Fischera se stal ministrem pro evropské záležitosti. V pátek 27. listopadu řekl předseda Evropské komise José Barroso, že český kandidát na eurokomisaře a bývalý ministr pro evropské záležitosti Štefan Füle, bude mít v Evropské komisi na starost oblast rozšiřování Evropské unie. Füle po svém předchůdci Finovi Olim Rehnovi převezme strategii pro dokončení integrace Chorvatska, stejně tak bude zprostředkovávat i rozhovory o možnostech připojení Turecka nebo Islandu do evropského bloku. Füle, který se dlouhodobě pohyboval v diplomacii, naposledy působil jako ministr pro evropské záležitosti. Ve funkci nahradí bývalého českého premiéra Vladimíra Špidlu, který měl na starost oblast sociálních věcí. Ve funkcích musí nové komisaře formálně potvrdit členské státy EU a Evropský parlament.

DOKUMENT

*Projev Mirka Topolánka v Senátu ze dne 6. května, kterým předkládal k projednání a ke schválení Lisabonskou smlouvu. **Pravděpodobně nejsrozumitelnější výklad smlouvy.***

Vážený pane předsedo, vážené paní senátorky, vážení páni senátoři.

Dnes budete rozhodovat o osudu lisabonské smlouvy, která mění a reformuje, resp. snaží se měnit a pokouší se reformovat základní smluvní rámec fungování Evropské unie. Jde o jednu z nejzásadnějších mezinárodních smluv v polistopadové historii České republiky a já si velmi vážím toho, že Senát věnoval jejímu projednávání náležitou pozornost, kterou si tento dokument bezpochyby zaslouží. Senát již mnohokrát prokázal, že je vysoce odpovědným tělesem, že senátorky a senátoři umějí racionálně vážit všechna pro a proti a nenechají se mást lacinými argumenty či ideologickými proklamacemi. Nenechají se v tomto konkrétním případě ovlivnit ani bezprecedentním osobním zasahováním odpůrců, ani mediálním nátlakem domácích, díky vlastníkům lacině proevropských médií, ani výroky některých zfanatizovaných evropských

představitelů. Právě tato schopnost klidné a zralé úvahy je, či v dobách mého působení zde bývala, na Senátu nejcennější. Právě tato schopnost je zapotřebí při projednávání tak závažného a současně tak kontroverzního dokumentu, jakým lisabonská smlouva nepochybně je. Dokumentu, který je na jedné straně demonizován, na straně druhé jsou dopady jeho schválení bagatelizovány.

Jsem přesvědčen, že si sami dokážete udělat správný úsudek na základě informací a debat, které v Senátu probíhaly od 29. ledna 2008, kdy jsem lisabonskou smlouvu jménem vlády předložil Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací. Stejně tak si jsem jist, že znáte můj názor na lisabonskou smlouvu a mé konečné hlasování. Přesto mi dovolu,te, abych vám nyní předložil své argumenty, které jsou, stejně jako u vás, výsledkem poctivého a dlouhého uvažování, vážením všech pro a proti, esencí všech diskusí, zbavené nánosu sentimentu a ideologického balastu. Argumenty, které i mne přivedly k odpovědnému osobnímu rozhodnutí. Jak vůbec máme pohlížet na lisabonskou smlouvu? Jaký má být náš základní přístup, náš co nejracionálnější pohled? Jsem přesvědčen, že pokud chceme dojít ke správnému výsledku, nemůžeme brát lisabonskou smlouvu v tom nejobecnějším smyslu jinak, než jako cenu za naši plnohodnotnou účast v evropském integračním procesu a v přeneseném smyslu i za potvrzení příslušnosti k evropskému civilizačnímu prostoru, za který chceme nést svůj díl odpovědnosti, kterého chceme být součástí, jehož hodnoty chceme sdílet a rozšiřovat. Je to v našem životním, chcete-li národním zájmu.

Pokud přijmeme jako východisko, že lisabonská smlouva je cenou za naši existenci ve společenství, můžeme si položit pouze jedinou základní otázku: Je ta cena příliš vysoká, nebo není? Nepřijímám názor, že ta cena je nulová, stejně jako nesouhlasím s těmi, kteří říkají, že se nic nestane, když ji odmítneme zaplatit. Lidské rozhodování má vždy důsledky, ať už řekneme ano, či ne. Jde samozřejmě o to, být si dobře vědom nákladů a výnosů obou těchto možností. Proto tu budu důsledně mluvit o nákladech a výnosech, o poměru cena/výkon a pokusím se vyhnout ideologickým klišé a zbytečným emocím, i když to vždycky nepůjde. Jaká je tedy cena za lisabonskou smlouvu? Jaká je cena za její přijetí a jaká je cena jejího odmítnutí? To jsou otázky, které si kladu neustále již od chvíle, kdy jsem se poprvé coby premiér jménem České republiky účastnil jednání o této smlouvě.

*Nezdůrazňuji to takto formálně náhodou. Lisabonská smlouva, na rozdíl od předchozí Ústavní smlouvy, není pouze výplodem nějakého shora nadiktovaného konventu, její definitivní podoba je výsledkem těžkého vyjednávání a kompromisů legitimně zvolených demokratických vlád. A přestože jako každý jiný evropský dokument moderní doby nezapře bruselské pytydepe, je v konečném důsledku vyjádřením politické vůle evropských státníků. Ano, míra shody obou smluv je vyšší, než procento pozitivních změn, které by byly v českém zájmu. To ostatně potvrzuje i jeden z autorů smlouvy, zakládající Ústavu pro Evropu, bývalý prezident Francie a předseda Konventu o budoucnosti Evropy v *The Independent*, 30. října 2007, Valery Giscard D'Estaing. "Rozdíl mezi původní Ústavou a současnou lisabonskou smlouvou je spíše v našem přístupu, než v jejím obsahu". Nedělejme si ale iluze, jednání byla přesto velmi tvrdá. Stejně jako my, sledovali své národní zájmy všechny ostatní země. Velké i malé, staré i nové, eurofederalistické i ty, kteří s námi, nebo alespoň se mnou, sdílejí ideu flexibilní Evropy. Většina zemí unavena dlouhou a únavnou institucionální diskusí chtěla buď smlouvu beze změn, nebo změny motivované pouze dílčím, povětšinou pro ostatní nezajímavým národním zájmem. Polsko bylo výjimkou potvrzující pravidlo, a i to se po prosazení vlastních zájmů zařadilo do houfu.*

Lisabonská smlouva je výsledkem průniku zájmů 27 zemí reprezentovaných jejich vládami. Je velice důležité si to připomínat, protože tím se vyvarujeme zjednodušujících soudů, či idealistických představ o možnosti vyjednat něco jiného. Pokud jde o mě, nepřijímám lisabonskou smlouvu s žádným velkým nadšením. Ale beru ji jako onu cenu za členství v klubu. Beru ji jako cenu, kterou se nám podařilo poctivým a tvrdým jednáním a hledáním spojenců maximálně možným způsobem snížit. Za tím si stoprocentně stojím. Cena za přijetí lisabonské smlouvy je tedy v první řadě vyjádřena podřízením se společné politické vůli 27 vlád zemí Evropské unie. Je vyjádřena podřízením našich národních ambicí a aspirací, průniku národních ambicí a aspirací zemí, které mají i s námi půl miliardy obyvatel. Jaké konkrétní dopady pro nás představuje podřízení se této kompromisní vůli? Na půdě Senátu již tyto argumenty zazněly mnohokrát a nechci je všechny opakovat. Uvedu jen ty nejzásadnější.

Nejdiskutovanějším tématem byla změna hlasovacích poměrů a rozhodovacích mechanismů. Smlouva rozšiřuje množinu oblastí ve které se bude hlasovat kvalifikovanou většinou o celkem 68. V 19 oblastech se jedná o nahrazení stávajícího jednomyslného rozhodování a ve 49 se kvalifikovaná většina zavádí nově. Jedná se například o tak citlivé téma, jakým je volný pohyb osob. V historii Evropské unie se jedná o dosud bezprecedentní posun. Co víc, hlasování kvalifikovanou většinou se má stát standardním mechanismem hlasování, zatímco jednomyslnost má být spíše výjimkou, tak jak vyplývá z čl. 16 odst. třismilouvy o Evropské unii, který říká, že nestanoví-li smlouva jinak, rozhoduje Rada kvalifikovanou většinou a také z čl. 294 smlouvy o fungování EU, který mluví o kvalifikované většině jako "řádném legislativním postupu". Hrozí reálné nebezpečí, že budeme nuceni do naší legislativy implementovat a posléze i nuceni vykonávat opatření, s jejichž výslednou podobou jsme nesouhlasili nebo budou pro naši zemi nevýhodná.

Vážnost negativních dopadů rozšířeného hlasování kvalifikovanou většinou posilují tři další aspekty. Za prvé poklesne relativní váha hlasů České republiky při rozhodování v Radě ministrů ze současných 3,5 procenta na 2,07 procenta, a to ve prospěch lidnatějších států Unie. Na této změně velkým zemím silně záleželo a má vyrovnat jejich mocenskou ztrátu kvůli rozšíření Evropské unie. Opět nemám iluze o tom, že tato principální změna systému vážení hlasů neměla za cíl zmírnit tzv. "demokratický deficit". To je pouze libivá rétorika. Za touto změnou stojí tvrdá realpolitika starých členských států, velkých států, které si uvědomily, že rozšířením se přirozené těžiště Unie posunulo na východ. Druhou změnou, která zvyšuje náklady a v první řadě zvyšuje rizika rozhodování kvalifikovanou většinou a má potenciál výrazně omezit suverenitu České republiky v jejím politickém rozhodování, je možnost přijímat opatření nad rámec unijních kompetencí, "je-li to nezbytné k dosažení některého z cílů stanovených smlouvami" podle článku 352 odst. jedna konsolidovaného znění smlouvy o fungování Evropské unie, což je tzv. doložka flexibility. Na rozdíl od stávajícího znění základních smluv se navržené ustanovení smlouvy neomezuje na oblast regulace vnitřního trhu, nýbrž představuje blanketní normu, je de facto bianco šekem pro další přelévání evropských komunitárních kompetencí na národní půdu.

A v neposlední řadě jde o tzv. paserellu - tedy zjednodušený postup pro přijímání změn primárního práva podle čl. 48 smlouvy o Evropské unii. Ta umožňuje změnit zakládající smlouvy o EU pouze rozhodnutím Rady Evropské unie. Pouze rozhodnutí Rady může měnit společný rámec pravidel pro všechny - dosud byla tato výsada svěřena mezivládním konferencím a summitům, kde probíhaly dlouhé a velmi pečlivě vybalancované debaty o tomto výsostně citlivém tématu.

Druhým vážným tématem debat o ceně za lisabonskou smlouvu je změna struktury Evropské unie. Smlouva ruší dosavadní piliřovou strukturu. Tzv. komunitarizace druhého a třetího piliře znamená přesun dalších kompetencí z oblasti mezivládní spolupráce do struktur a mechanismů nadnárodního Evropského společenství. Posílí se tak unijní spolupráce v oblasti policie a justice a otevře se cesta mimo jiné k harmonizaci trestního práva. Evropský soudní dvůr, Evropský parlament i Evropská rada získají více rozhodovacích práv na úkor národních soudů, parlamentů a vlád. Totéž platí pro oblast společné zahraniční a bezpečnostní politiky, tedy dosavadního druhého piliře Evropské unie. Smlouva ustavuje funkci vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. A to fakticky se stejnými kompetencemi jaké měl mít ministr zahraničí Evropské unie v zamítnuté Ústavní smlouvě a které zasahují jak do kompetencí Evropské rady, tak Evropské komise. Smlouva dále dává Evropské radě pravomoc jednomyslně rozhodnout, že hlasování kvalifikovanou většinou se u společné zahraniční politiky může rozšířit i bez změny základních smluv pouhým exekutivním aktem. Výjimku tvoří pouze obranné a vojenské záležitosti. Lisabonská smlouva také zahrnuje ambici k výraznému posunu v oblasti potenciální vojenské obranné spolupráce. Po vzoru washingtonské smlouvy stanoví povinnost pomoci napadenému členskému státu všemi prostředky.

Nakonec, ale ne v poslední řadě přijetím lisabonské smlouvy přijdou členské státy o možnost předsedat unii. Smlouva zavádí funkci předsedy Evropské rady, který nahradí dosavadní rotující půlroční předsednictví členských států. Přitom naše předsednictví ukázalo, že i nové a relativně malé země mohou úspěšně zvládnout předsednictví, dokonce i v těžkém čase krize. Na druhé straně právě ostudné neodpovědné hlasování o pádu vlády uprostřed předsednictví dodalo zastáncům zřízení funkce předsedy Evropské rady ty nejpádňější argumenty.

Toto je tedy stručné shrnutí nákladů, neboli argumentů, proč říci lisabonské smlouvě ne. Ujišťuji vás, že si jsem jejich váhy plně vědom. Jsem si vědom nikterak malé výše ceny, kterou máme případně zaplatit. Řekl jsem v úvodu, že naše vláda udělala maximum pro to, aby cenu za lisabonskou smlouvu snížila. Dovolte mi nyní podepřít toto tvrzení argumenty.

Vláda sjednala lisabonskou smlouvu z pověření prezidenta republiky v situaci, kdy takzvaná Ústava pro Evropu s výraznými federativními prvky byla odmítnuta ve dvou po sobě jdoucích referendech ve Francii a Nizozemí. Po neúspěchu tohoto projektu hledala Evropská unie jiné řešení, přičemž tlak na institucionální reformu byl naprosto enormní a zastíňoval a odsunoval řešení jiných, velice naléhavých politických úkolů. Sám jsem tuto diskusi nazýval mlhou, cudně zakrývající daleko větší problémy EU a umožňující zneužít a odmítnout pokusy o řešení těchto problémů oblíbenou mantrou o neexistenci reformní smlouvy. Německé předsednictví si tuto reformu vzalo za svou prioritu a vyvinulo obrovskou energii, aby jednání dotáhlo do konce. Česká vláda se na těchto jednáních aktivně podílela a maximálně využívala prostor, který měla k dispozici. Zdůrazňuji, že to bylo vůbec poprvé, kdy se Česká republika účastnila jako plnoprávný - nejen aktivní - hráč debaty o budoucí podobě primárního práva EU. Díky naší aktivitě a spolupráci s ostatními podobně smýšlejícími členskými státy se nám podařilo dosáhnout určitého snížení konečné ceny za lisabonskou smlouvu.

Podařilo se nám prosadit posílení úlohy národních parlamentů ve fungování Evropské unie. Budou tak moci promluvit do legislativního procesu, který byl dosud pouze doménou Evropské rady a Evropského parlamentu. Z iniciativy České republiky byla smlouva doplněna o princip oboustranné flexibility, který umožňuje přenos pravomocí zpět na úroveň členských států, pokud se jejich výkon na úrovni Evropské unie

ukáže jako neefektivní. K tomu může dojít buď prostřednictvím změny zakládajících smluv, nebo prostřednictvím zrušení legislativních aktů. Zejména z důvodu porušení principu subsidiarity nebo proporcionality. Ano, může se to zdát být pouze kosmetická úprava. Ale je to vůbec poprvé, kdy evropské primární právo připouští přesun kompetencí zpět na národní úroveň. Dosud smlouvy pouze obsahovaly jednostranný úprk směrem ke "stále užší unii". Česká republika také připojila ke smlouvě jednostrannou deklaraci zdůrazňující restriktivní výklad Listiny základních práv Evropské unie, na kterou smlouva odkazuje. Tím jsme zabránili případnému dvojímu výkladu a expanzi práv a nároků nové generace. Do smlouvy se již nedostaly kvazistátní symboly, na které aspirovala zamítnutá smlouva o Ústavě pro Evropu.

Vláda také okamžitě reagovala na nález Ústavního soudu z 26. listopadu 2008, v němž formuloval nutnost zvýšení parlamentní kontroly činnosti vlády v rámci Evropské unie. Připravili jsme tzv. Lisabonskou novelu jednacích řádů Senátu a sněmovny, která tuto posílenou kontrolu zaručuje. Nový mechanismus vázaného mandátu pro vládu zajistí, že kabinet nebude moci dát souhlas s rozšířením pravomocí unie na základě přechodových klauzulí, tzv. *passerel*, a rozšířené klauzule flexibility bez výslovného, aktivního souhlasu obou komor parlamentu. Tím jsme zaručili na vnitrostátní úrovni rozhodující postavení Parlamentu České republiky při případném využití těchto flexibilních mechanismů lisabonské smlouvy. Ty se v průběhu diskusí při ratifikačním procesu nejen u nás, ale i v jiných členských státech, ukázaly jako jedny z nejproblematictějších míst celé smlouvy.

V průběhu ratifikačního procesu jsme také vnímali obavy některých politických subjektů z extenzivního výkladu Listiny základních práv a svobod a z možného prolomení poválečného československého zákonodárství. Plně jsme proto využili síly našeho předsednictví a do závěrů březnové Evropské rady jsme po tvrdých diskusích zejména s rakouskými a německými partnery prosadili odkaz, že aplikace listiny musí vždy respektovat obecné zásady práva včetně zásady subsidiarity a zákazu retroaktivity. Kvůli transparentnosti jsme se rozhodli předložit Listinu základních práv a svobod Evropské unie oběma komorám parlamentu spolu s lisabonskou smlouvou. Přestože formálně není její součástí a smlouva na ni pouze odkazuje. Vláda se nedomnívá, že to představuje z pohledu ústavních procedur problém. To ostatně potvrdil ve svém nálezu i Ústavní soud. Co se týká dopadů listiny, je podstatné, že nijak nerozšiřuje pravomoci unie vymezené ve smlouvách. Nezvyšuje tedy onu cenu, kterou zaplatíme za lisabonskou smlouvu.

Tímto jsem ukončil svůj výčet na stránce nákladů lisabonské smlouvy a výčet toho, co jsme učinili pro jejich snížení. Nyní se dostávám k nákladům, které by přineslo její nepřijetí. Především musím sám za sebe říci, že odmítnutí lisabonské smlouvy v té podobě, v jaké jsme ji vyjednali, bych považoval za znak pasivního přístupu k Evropské unii. Já pasivitu z principu odmítám. Jak pasivitu ve formě bezmyšlenkovitého přijímání všeho, co k nám přijde z Bruselu, tak pasivní rezistenci, jakési automatické zaujímání obranného postoje. Jsem přesvědčen, že pasivita se nevyplácí a že cena za ni je ta nejvyšší možná. Pasivitou ještě nikdo nic nevyhrál a ničeho nedosáhl. My jsme zvolili aktivní přístup. Při realistickém zvážení našich možností a politické situace v Evropské unii jsme se rozhodli nebýt žábou na prameni, ale naopak se snažit v maximální míře ovlivnit podobu smlouvy.

Pokládám se za zahraničněpolitického realistu. Lisabonská smlouva je v současné době realitou, žádné jiné řešení nebylo a není na stole. Přičemž zjevná politická objednávka na reformu fungování Evropské unie, živěná oněmi realpolitickými motivy, které jsem již zmínil, by se prosadila tak jako tak. A

rozhodně tu platí stará konzervativní pravda, že každá změna je k horšímu. Každá nová smlouva je horší než ta předchozí a lepší než ta budoucí. Když říkám, že jiné řešení není na stole, míním tím, že na stole není ani "řešení" ve formě odmítnutí lisabonské smlouvy. Dosáhli bychom pouze toho, že ona drtivá většina zemí, které si takovou úpravu přejí, by prosadila svou jiným způsobem, pro nás nepochybně ještě méně příznivým. Posílily by se totiž tendence na rozdělení EU na integrační jádro a periferii, což pro nás není výhodný model. Žene nás do sféry vlivu Moskvy, či ještě spíše nám nedává šanci se z této poválečné evropské architektury vymanit. Tvrdím, že postjaltský a postteheránský proces, nastartovaný po pádu železné opony by tak byl fatálně přerušen a naše euroatlantické zakotvení ohroženo. Asi ne zítra, ale možná už pozítří. Navíc bychom ztratili své spojence. Země jako Polsko, Dánsko, Nizozemsko, Švédsko, Velká Británie. Ty spolu s námi sdílejí potřebu liberálnější, flexibilnější unie. Nesouhlasí s federalizací a utužováním disciplíny. Přesto s touto smlouvou nemají zásadní problém a naše ne by nepochopily.

A my přece potřebujeme spojence. Když jsem tu mluvil o aktivním přístupu, měl jsem tím na mysli schopnost získávat většinu pro naše záměry, být subjektem řešení pro Evropu, nikoli jeho objektem. My přece potřebujeme měnit EU daleko více, než staré a velké státy, protože nám vyhovuje daleko méně, než jim. Nám by nijak nepomohlo schovávat se za právo veta a snažit se takzvaně bránit nejhoršímu. My musíme umět spolu s ostatními vytvářet ony kvalifikované většiny, ne se jich bát. Ostatně i v dnešní realitě Evropských rad je právo veta v praxi fakticky neuplatnitelné. To vám potvrdí každý, kdo o tom něco ví.

O skutečné podobě EU nakonec nerozhodují smlouvy, ale reálné chování politiků. Idea unie coby stále úježi integrovaného celku v duchu hesla "one size fits all" je fakticky mrtvá. Realita dnes směřuje ke koncepci více "flexibilní" či "variabilní" integrace, která daleko lépe odpovídá situaci, kdy v rozšířené a heterogenní Evropě vznikají různorodá zájmová uskupení a aliance členských států. My jsme se naučili v těchto aliancích pohybovat, naučili jsme se prosazovat naše národní zájmy. My se nemusíme schovávat v koutě a hrozit právem veta. Skoro se mi chce říci: schvalte lisabonskou smlouvu! Způsobí totiž konec současného charakteru integrace. Svým centralistickým charakterem v žádném případě nereflektuje současnou praxi evropské politiky. Tato striktní lisabonská svěřací kazajka bude pouze akcelarovat již dnes patrné tendence některých států postupovat po evropské stezce pouze do té doby, dokud je to výhodné. Pokud je společný postup proti národním zájmům členských států, stále více se uchylují k individuálním řešením. Věřte, že o tom jako předseda Evropské rady vím úplně všechno. Nejde jen o nás. Krach lisabonské smlouvy by znamenal definitivní konec naší klíčové priority, již je další rozšiřování unie. Řada starých zemí se ho obává, klade se zbytečné a zástupné podmínky a bez reformy institucí na něj nikdy nepřistoupí. Jenom zopakují! V situaci, kdy na východě stále asertivnější Rusko posiluje své sféry vlivu, není vůbec odpovědné zpochybnit rozšiřování Evropské unie.

A navíc vyvolat hrozbu štěpení na jádro a periferii. Všem zemím na východ od Německa a Rakouska by pak hrozilo oslabení jejich západních vazeb a posun do ruské náruče. Jestliže mé výhrady k lisabonské smlouvě jsou diktovány starostí o naši svobodu, pak důsledky jejího nepřijetí by pro naši svobodu byly daleko fatálnější. Nakonec jsem si nechal další a aktuálně asi nejzávažnější důvod pro lisabonskou smlouvu. Po ostudném sesazení vlády uprostřed předsednictví si již nemůžeme dovolit další ostudu. Když sečtu všechny, i jen hypotetické náklady, které může přinést tato smlouva, stále půjde o setinu škod, které nám způsobil tento neodpovědný a cynický krok. Tyto škody se již staly a jsou nevratné. Neuvěřitelným způsobem jsme oslabili naši pozici a posílili tábor eurofederalistů. Čeští socialisté jasně a definitivně prokázali, že za

jejich hloupou, lacinou proevropskou rétorikou je pouze snaha naplnit jejich letitý sen o internacionálním charakteru socialistických bludů. Proletáři všech zemí spojte se, to je jejich evropská politika. Hovoří-li tito lidé o jistotách, víme dnes už zcela jistě, o jaké jistoty jde. Jistota ostudy, jistota ztráty prestiže, jistota života na dluh, jistota závislosti, jistota malosti. Svědčí o tom i tato citace ze věřejších Financial Times: "Pokud český Senát neodsouhlasí lisabonskou smlouvu, poškodí to ještě více českou národní reputaci a uvrhne Evropskou unii do stále větší nejistoty". Nebo namátkou věřejší El Pais: "EU potřebuje v době krize silné dynamické předsednictví. České předsednictví (já podotýkám, že až po pádu vlády) nedosáhlo ani toho, aby lídři jezdili na summitu". A mohu pokračovat z dnešního Le Figara a slova Nicolase Sarkozyho: "Díky českému předsednictví (znovu myšleno oslabeného pádem vlády) se stala Evropa neviditelnou na politické mapě světa." Pokud máte teď tady obavu, že lisabonská smlouva poškodí naše národní zájmy, tak vás chci ubezpečit, že už se stalo, bez toho, že by lisabonská smlouva platila a my víme kdo, kdy a proč to udělal. Ztratili jsme vše, čeho jsme dosáhli za dva roky tvrdé dřiny a nahráli jsme těm, kteří od počátku tvrdili, že malá postkomunistická země nemůže řídit EU. Pokud bychom zamítli lisabonskou smlouvu, dodali bychom jim další municí.

Znovu opakují, nestojíme tu my Češi, proti všeobjímající Evropské unii. Jsme jednou z 27 zemí, z nichž každá prosazuje svůj národní zájem a lisabonská smlouva je pouze jedním z výsledků tohoto neustálého hledání konsensu. Uvedl jsem tu poctivě argumenty pro i proti. Pro mě je výsledný součet jasný. A nikoli pouze proto, že jsem lisabonskou smlouvu jménem České republiky podepsal a jsem tedy zavázán ji prosazovat. Měřeno naším českým národním zájmem jsou prostě daleko vyšší náklady nepřijetí, než přijetí. Lapidárně bych to shrnul do jedné věty: lisabonská smlouva prosazování našich národních zájmů poněkud ztěžuje, její zamítnutí je znemožní. Jako premiér České republiky jsem po tvrdém vyjednávání smlouvu podepsal a logicky a se vši odpovědností podporuji ratifikaci. Jako předseda Občanské demokratické strany a poslanec jsem přes všechny výhrady, spíše politicky a rozumem, než s přesvědčením a srdcem, hlasoval pro. A jako člověk, demokrat a občan České republiky, těm z Vás, kteří jsou svobodní, nezávislí, aktivní, prozápadní a odpovědní, doporučuji totéž!

Děkuji vám za pozornost.